

Évközi 29. vasárnap

Kiv 17,8-13

„Mózes a kezét kitérve tartotta”

Közben az amalekiták előrenyomultak, hogy Refidimnél megküzdjenek Izrael fiaival. Mózes így szólt Józsuéhoz: „Válassz ki magadnak férfiakat, és holnap szállj harcba az amalekitákkal. Én pedig Isten botjával a kezemben kiállok a domb tetejére.” Józsue úgy tett, ahogy Mózes parancsolta, s kivonult, hogy megütközzék az amalekitákkal. Mózes közben Áronnal és Hurral fölment a domb tetejére. Ameddig Mózes a kezét kitérve tartotta, az izraeliták fölényben voltak, de ha leeresztette a kezét, az amalekiták jutottak fölényhez. Mózes karja végül is elfáradt. Ezért vettek egy követ, odavitték és ráültették. Áron és Hur pedig a karját tartotta, egyik az egyik oldalon, a másik a másik oldalon. Így a karja napszálltáig kitérve maradt. Józsue kardélre hányta az amalekitákat és hadi népüket.

A Józsue vezette honfoglaló harc egyik epizódjáról van szó. Kádes közelében élő törzsként említi a Biblia az amalekitákat (Ter 14,7; Szám 13,29). Már Ábrahám előtti őslakos nép volt Palesztinában. A Holt-tengertől délnyugatra, a Tih nevű sivatagban és a Szináj-félsziget legnagyobb részében tanyáztak. Laktak amalekiták a kánaániták között is, amint ezt az a körülmény is mutatja, hogy Efraim törzsének földjén egy hegyet az Amalekiták hegyének neveztek. Leszármazásukat tekintve Ézsaura vezetik vissza magukat (Ter 36,12). Az arab folklór és annak egyik forrása Ibn Khaldun történész és Ali ibn al-Athir szerint viszont az Amalek név az amoritákra utal, akiket a kánaánitákkal rokon népnek tartanak. Saul és Dávid is kemény harcokat vívott ellenük (1Sám 15,30). Később az amalekitákat úgy interpretálja a Biblia, mint Izrael legősibb ellenségeit, akik más ellenségek oldalán tűnnek fel, mint Eglon és a midianiták (Bir 6,3). Csak a Zsolt 83,7 és Esz 3,1 említi őket, és a hitehagyókkal is azonosítják.

Refidim a pusztai vándorlaskor a Sínai-hegy felé vezető úton lehetett. Ezen a helyen haladnak át Izrael fiai (Kiv 17,1.8.19,2; Szám 33,14). Feltehetően a Refaid vádiban vagy hegy közelében kell keresni ezt az ősi lakhelyet.

A történet középpontjában egy ütközet áll, de az elbeszélő mégis a figyelmet Mózesre tereli, aki nem vesz részt a csatában, mert nem ő a hadvezér, mégis az ő viselkedésétől alapvetően függ a csata kimene-

tele. Ameddig ugyanis Mózes imádkozik, kezét vagy botját felemeli, addig sikeres a harcuk, amikor elfárad a keze és leteszi, akkor veszítenek. Szimbolikusan mutatja be az elbeszélés, hogy itt nem egyszerű harcról van szó, hanem Jahve háborújáról, amelyet csak addig segít az Isten, ameddig érte vívják. Mivel Mózes fizikailag gyenge és nem tudja addig imára tárnai a kezét, ameddig a csata tart, ezért Áron és Hur segít tartani a kezét. Áron a papi intézmény vezetője és Mózes egyik bizalmasa, ezért különös, hogy az egyébként alig ismert Hur vele azonos rangú vezetőnek tűnik ebben a jelenetben. A bibliai családfa szerint Hur Betlehemi Calebíg tudta visszavezetni a családfáját (1Kron 2,19). De nem világos, hogy a Bibliában ezen a helyen szereplő Hur azonos-e a Mózeset segítő személlyel.

Az amalekiták megátkozását katonai parancsban rögzítik, amelyet Józsué ki is hirdet. Az ellenség deszakralizálása vagy degradálása minden kultúrában lényeges, harcot megelőző rítus. A háború törvénye, hogy az ellenségre kell ragasztani minden rosszat, amit gyűlölni lehet, hogy könnyebb legyen megölni és könnyebb legyen legyőzni. A szent háború a Bibliában és azt követően is a keresztényeknek a legnagyobb problémát okozza mind a mai napig. Az antik világban természetes volt, hogy Isten segítségét kérték az ellenség elpusztítására. A kiválasztott nép esetében ez fokozottan érvényesült. De Jézusnak más a viszonya a hatalomhoz – főleg a politikai és a katonai hatalomhoz –, ám soha nem engedte, hogy az országát karddal terjesszék, vagy akár a Getszemáni-kertben övéi az ellenségtől kard által oltalmazták. A vallási igazságok terjesztésének ellentmond az erőszak alkalmazása. Ez minden vallást és hitet kompromittál. De ebben a jelenetben a hit és a honfoglaló háború, a politika és a hitterjesztés összekeveredik. A legnagyobb kihívás, amikor nem az uralkodó vallás képviselője az agresszor, hanem a vallást elnyomó szervezet alkalmazza a katonai módszereket a másik vallás ellen. Ennek a vitának a megfelelő megoldása a muszlimok és a keresztények között mind a mai napig nem történt meg. A középkori kereszties háborúk sérelmei miatt most akarnak visszavágni a fundamentalista muszlim terroristák furcsa módon bizonyítva, hogy az erőszak erőszakot szül.